

Yleistä tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynnin luvanvaraisuudesta ja tukkumyynnin ilmoituksenvaraisuudesta

Tupakkalain (549/2016) 44 §:n mukaan tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä saa myydä tai muutoin luovuttaa vain kunnan myöntämän vähittäismyyntiluvan perusteella. Lupa on myyntipaikka- ja luvanhaltijakohtainen. Samalla luvalla voidaan myydä sekä tupakkatuotteita että nikotiininesteitä. Niiden elinkeinonharjoittajien, joilla on vanhan tupakkalain (693/1976) mukainen vähittäismyyntilupa, on kuitenkin tehtävä ilmoitus kunnalle ennen nikotiininesteiden vähittäismyynnin aloittamista.

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden tukkumyynnin harjoittaminen edellyttää tupakkalain 50 §:n mukaan asiasta kirjallista ilmoitusta.

Myyntilupa on pidettävä asiakkaiden nähtävillä myyntipisteessä.

Myyntilupaa haetaan tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyntipaikan sijaintikunnalta. Luvan vähittäismyyntiin liikkuvassa liikennevälineessä myöntää kuitenkin luvanhakijan kotikunta. **Ilmoitus nikotiininesteiden vähittäismyynnistä tehdään vähittäismyyntiluvan myöntäneelle kunnalle.** Vähittäismyyntiluvan haltijan on ilmoitettava kunnalle lupahakemuksessa tai nikotiininesteiden vähittäismyyntiä koskevassa ilmoituksessa ilmoitettujen tietojen muutoksista ja myynnin lopettamisesta.

Tukkumyynti-ilmoitus tehdään myyntipaikan sijaintikunnalle. Vastaava ilmoitus on tehtävä ennen kuin toimintaa olennaisesti muutetaan ja kun toiminta lopetetaan.

Sähköisesti lähetetty hakemus/ilmoitus ohjautuu järjestelmässä automaattisesti oikean kunnan viranomaisen käsiteltäväksi.

Elinkeinoharjoittaja voi jättää hakemuksen kirjallisena myös suoraan kunnan luvan myöntävälle valvontaviranomaiselle. Luvan myöntävän viranomaisen yhteystiedot voi tarkistaa Valvira verkkosivulta osoitteesta www.valvira.fi/tupakka valitsemalla myyntipaikan sijaintikunnan nimen sivulla olevasta alavetovoalikosta.

Tupakkatuotteella tarkoitetaan kulutukseen sopivaa, tupakasta (nicotiana) kokonaan tai osittain koostuvaa tuotetta (tupakkalain 2 §:n 1 momentin 1 kohta). Nikotiininesteellä tarkoitetaan nikotiinia sisältävää nestettä, joka on tarkoitettu höyrystettäväksi sähkösavukkeen avulla ja jonka nikotiinipitoisuus on enintään 20 milligrammaa millilitrassa ja jolla ei ole lääkelain (395/1987) 3 §:n 1 momentin mukaista käyttötarkoitusta (tupakkalain 2 §:n 1 momentin 19 kohta).

Lomakkeen täyttöohjeet

HAKEMUKSEN/ILMOITUKSEN AIHE

Lomakkeeseen merkitään, haetaanko vähittäismyyntipaikkaan uutta lupaa vai ilmoitetaanko lupahakemuksen tietojen muutoksesta tai myynnin lopettamisesta. Lisäksi lomakkeella voidaan tehdä ilmoitus nikotiininesteiden vähittäismyynnistä sekä tukkumyynnin aloittamisesta, toiminnan olennaisesta muutoksesta ja toiminnan lopettamisesta. Uusi myyntilupahakemus ja tukkumyynti-ilmoitus on mahdollista tehdä joko sähköisesti tai kirjallisella hakemuksella. Ilmoitusta nikotiininesteiden vähittäismyynnistä tai vähittäismyyntilupahakemuksessa ilmoitettujen tietojen muutoksista ja myynnin lopettamisesta ei toistaiseksi voi tehdä sähköisellä lomakkeella, vaan se on toimitettava kunnalle kirjallisena.

Uutta lupaa haettaessa ilmoitetaan, haetaanko toistaiseksi voimassa olevaa lupaa vai määräaikaista lupaa. Vähittäismyyntilupa voidaan myöntää myös määräaikaisena, jos toiminta on luonteeltaan määräaikaista. Määräaikainen lupa voidaan myöntää enintään yhden vuoden ajaksi. Jos myyntilupaa haetaan määräaikaisena, hakemuksessa on ilmoitettava aika, jolle lupaa haetaan, ja toiminnan määräaikaisuuden syy. Uutta lupaa haettaessa ilmoitetaan toiminnan suunniteltu aloittamispäivä.

Jos kyseessä on aiemmassa lupahakemuksessa, nikotiininesteiden vähittäismyyntiä koskevassa ilmoituksessa tai tukkumyynti-ilmoituksessa ilmoitettujen tietojen muutos, merkitään aiemmin myönnetyn vähittäismyyntiluvan tai tukkumyynti-ilmoituksen numero, jota muutos koskee. Lisäksi ilmoitetaan muutoksen aihe (rastittamalla) ja muutoksen toteuttamisajankohta. Lomakkeeseen on merkitty ne aiheet, joiden perusteella luvan tai ilmoituksen muutos voidaan tehdä. Muussa tapauksessa kyseeseen voi tulla uusi lupa, kuten elinkeinonharjoittajan tai vähittäismyyntipaikan osoitteen vaihtuessa.

Jos kyseessä on tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntin lopettaminen tai tukkumyyntin lopettaminen, merkitään myyntin lopettamisajankohta ja lupanumero- tai ilmoitusnumero, jota lopettaminen koskee.

1. TIEDOT HAKIJASTA/ILMOITAJASTA

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntilupa voidaan myöntää yhteisölle tai henkilölle (yksityinen elinkeinonharjoittaja). Lomakkeeseen on merkittävät tiedot hakijan/ilmoittajan nimestä tai yhteisön toiminimestä (yhteisön kaupparekisteriotteen mukainen nimi), yhteystiedoista sekä yritys- ja yhteisötunnuksesta (Y-tunnus). Mikäli käytetään sähköistä lomaketta, hakijalla/ilmoittajalla on oltava Y-tunnus jo silloin, kun hakemus/ilmoitus saatetaan vireille.

2. YHTEYSHENKILÖ TAI ASIAMIES (VALTAKIRJALLA)

Lomakkeeseen merkitään yhteyshenkilön tai asiamiehen nimi ja yhteystiedot. Asiamiehellä on oltava valtakirja paitsi, jos asiamiehenä on asianajaja tai julkinen oikeusavustaja. Valtakirja on toimitettava lomakkeen liitteenä.

Asiamiehen valtakirjaa ei tarvitse toimittaa, mikäli käytetään sähköistä lomaketta myyntiluvan hakemiseen tai ilmoituksen tekemiseen. Näissä tapauksissa asiamiehen toimivallasta on annettava selvitys sähköisen lomakkeen lisätiedot -kentässä. Viranomaisella voi kuitenkin määrätä valtakirjan toimitettavaksi, jos viranomaisella on aihetta epäillä asiamiehen toimivaltaa tai sen laajuutta (laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnasta (13/2003), 9 §:n 2 momentti).

3. VÄHITTÄISMYYNTIPAIKAN / TUKKUMYYNTIPAIKAN TIEDOT

Lomakkeeseen merkitään tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntipaikan tai tukkumyyntipaikan nimi (markkinointinimi), käyntiosoite, sijaintikunta ja muut yhteystiedot. Jos kyseessä on ilmoitus myyntipaikan nimenmuutoksesta, merkitään myös myyntipaikan entinen nimi.

Jos tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntilupaa haetaan useammalle kuin yhdelle myyntipaikalle, on erillisillä hakemuksilla haettava jokaiselle myyntipaikalle oma myyntilupa. Samoin jos nikotiininesteitä tai tukkumyyntiä koskeva ilmoitus tehdään useammasta kuin yhdestä myyntipaikasta, ilmoitus on tehtävä erikseen jokaisen myyntipaikan osalta.

4. LIIKKEEN TYPPI

Lomakkeeseen merkitään tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynti- tai tukkumyyntipaikkana toimivan liikkeen tyyppi.

Erikoisliikkeellä tarkoitetaan sellaista erillisellä sisäänkäynnillä varustettua lähes yksinomaan tupakkalaissa tarkoitettuja tuotteita myyvää vähittäismyyntipaikkaa, jossa myytäviä tuotteita ja niiden tavaramerkkejä ei voida nähdä vähittäismyyntipaikan ulkopuolelta.

5. PÄÄTÖS POSTITETAAN

Hakijan tulee ilmoittaa, postitetaanko myyntilupapäätös hakijalle vai yhteyshenkilölle.

Tupakkatuotteiden tai nikotiininesteiden myyntiä ei voida aloittaa ennen kuin asianomainen kunta on myöntänyt toiminnalle luvan.

Kunta ei tee nikotiininesteiden vähittäismyyntiä tai tukkumyyntiä koskevan ilmoituksen johdosta päätöstä. Kunta ilmoittaa viipymättä elinkeinonharjoittajalle ottaneensa vastaan nikotiininesteiden myyntiä tai tukkumyyntiä koskevan ilmoituksen. Elinkeinoharjoittaja saa aloittaa ilmoituksen mukaisen myynnin saatuaan kunnalta tiedon siitä, että ilmoitus on vastaanotettu.

6. LISÄTIEDOT HAKIJASTA/ILMOITTAJASTA

Hakija/ilmoittaja voi ilmoittaa toivomansa asiointikielen (suomi tai ruotsi). **Hakijan/ilmoittajan on myös ilmoitettava, että hän on täysi-ikäinen, sillä yhtenä luvan myöntämisen edellytyksenä on hakijan täysi-ikäisyys.** Lisäksi ilmoitetaan myyntilupa- tai ilmoitusasioiden postitusosoite, laskutusosoite ja maksajan nimi. Hakijan/ilmoittajan, joka haluaa käyttää verkkolaskua, on täytettävä lomakkeeseen verkkolaskuosoite ja -operaattori. Verkkolaskutus toimii ainoastaan silloin kun asianomaisessa kunnassa on käytössä verkkolaskutus.

7. MYYNNISSÄ OLEVAT TUOTTEET

Lomakkeeseen merkitään, minkä tuotteiden vähittäismyyntiä lupahakemus tai ilmoitus koskee. Hakijan/ilmoituksen tekijän on ilmoitettava, koskeeko lupahakemus/ilmoitus vain tupakkatuotteiden tai nikotiininesteiden myyntiä, vai molempien näiden tuoteryhmien myyntiä.

Jos luvanhaltijan tai tukkumyyjän tuotevalikoimassa tapahtuu myöhemmin muutos, tämä on velvollinen ilmoittamaan muutoksesta luvan myöntäneelle kunnalle. Tieto on olennainen kunnan kannalta, sillä valvontamaksun määrä riippuu siitä, myydäänkö myyntipaikassa pelkästään tupakkatuotteita tai nikotiininesteitä vai kumpaakin tuoteryhmää. Tieto kertoo kunnalle myös myyntipaikan valvontatarpeen laajuuden. Esimerkiksi jos luvanhaltija on ilmoittanut myyntilupaa hakiessaan myyvänsä vain tupakkatuotteita ja laajentaa myyntiä myöhemmin nikotiininesteisiin, muutoksesta on ilmoitettava kunnalle.

8. MYYNTIPISTEIDEN SIJAINTI JA LUKUMÄÄRÄ

Hakijan/ilmoittajan on annettava selvitys myyntipaikassa sijaitsevien myyntipisteiden sijainnista ja lukumäärästä.

Myyjän on oltava myyntipisteessä niin, että tämä voi jatkuvasti valvoa ostotilannetta. Näin ollen myyntipisteet on sijoitettava myyntipaikassa siten, että ostotilanteen jatkuva valvonta on mahdollista. Ostotilanteena pidetään tuotteen valinnan, maksamisen ja vastaanottamisen yhdistelmää.

Selvitys myyntipisteiden sijainnista myyntipaikassa

Lomakkeessa on ilmoitettava, missä myyntipisteet sijaitsevat myyntipaikassa. Mikäli myyntipisteitä sijaitsee muualla kuin kassojen tai info- tai palvelupisteiden välittömässä läheisyydessä, lomakkeeseen tulisi liittää myyntipaikan pohjapiirros, johon on merkitty tällaisten myyntipisteiden sijainnit. Pohjapiirroksen avulla lupaa käsittelevä viranomainen voi arvioida, ovatko myyntipisteet sijoitettu siten, että tuotteiden ostotilannetta voidaan jatkuvasti valvoa.

Liikkuvalla myyntipisteellä tarkoitetaan erityisesti liikennevälineissä, kuten esimerkiksi junassa tai lentokoneessa, tyypillisesti käytettäviä myyntikärryjä. Liikkuvien myyntipisteiden osalta ei tarvitse toimittaa myyntipaikan pohjapiirrosta.

Myyntipisteiden lukumäärä

Lomakkeessa on ilmoitettava myyntipaikassa olevien myyntipisteiden lukumäärä. Myyntipisteiden lukumäärällä tarkoitetaan myyntipaikassa yhtä aikaa käytössä olevien tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden luovutus- tai kassatoimintoja sisältävien itsenäisten asiakaspalvelupisteiden enimmäismäärää. Myyntipisteenä pidetään kaikkia sellaisia itsenäisiä asiakaspalvelupisteitä, joissa tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä luovutetaan tai joihin tuotteen voi maksaa.

9. SELVITYS TUPAKKALAIN ALAISTEN TUOTTEIDEN JA VÄLINEIDEN SIOITTELUSTA MYYNTIPISTEESSÄ

Elinkeinonharjoittajan tulee antaa lomakkeessa selvitys tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden sijoittelusta myyntipisteessä. Selvitys on siten annettava kaikista niistä tuotteista, joiden myynti alaikäisille on kielletty.

Tuotteiden sijoittelussa on otettava huomioon tupakkalain 71 §:ssä säädetty vähittäismyyntiä koskeva esilläpitokielto sekä muut tupakkalain tuotteiden sijoittelua koskevat säännökset, kuten esimerkiksi 68 §:n markkinointikielto sekä 55 §:n edellytys ostotilanteen jatkuvasta valvonnasta.

Tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, sähkösavukkeiden, nikotiininesteiden ja niiden tavaramerkkien esilläpito on kielletty tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, tupakkajäljitelmiä, sähkösavukkeiden sekä nikotiininesteiden vähittäismyynnissä (tupakkalain 71 §). Esilläpitokielto ei koske sellaisia tupakointivälineitä ja tupakkajäljitelmiä, joissa ei ole tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, sähkösavukkeiden tai nikotiininesteiden tavaramerkkejä.

Tuotteet ja niiden tavaramerkit saavat kuitenkin olla esillä sellaisessa erillisellä sisäänkäynnillä varustetussa myyntipaikassa, jossa myytäviä tuotteita ja niiden tavaramerkkejä ei voida nähdä vähittäismyyntipaikan ulkopuolelta. Tällaisia myyntipaikkoja ovat muun muassa nk. tupakkakaupat tai sähkösavukkeisiin erikoistuneet myymälät (jäljempänä erikoisliike). Esilläpitokielto ei lähtökohtaisesti koske myöskään tukkumyymälöitä. Mikäli tukkumyyntipaikka kuitenkin harjoittaa myös tupakkalain alaisten tuotteiden vähittäismyyntiä, esilläpitokielto koskee tältä osin myös tukkumyymälää.

Siltä osin kuin tupakkalain alaisten tuotteiden esilläpito on sallittua, on esilläpidossa ja tuotteiden sijoittelussa kuitenkin huomioitava tupakkalain markkinointikielto (tupakkalain 68 §) ja Valviran mainonnallista esillepanoa ja sijoittelua koskeva ohjeistus (ks. alla). Tällöin kyseessä voi olla muun muassa tupakkalain alaisten tuotteiden esillepano erikoisliikkeessä tai tukkumyymälöissä.

Tuotteiden sijoittelu ja esillepano on mainonnallista muun muassa seuraavissa tapauksissa:

- yksi tuote tai osa tuotteista erotetaan omaan hyllyynsä tai tuotteiden näkyvyyttä korostetaan jollain tavalla.

- tuotteet on aseteltu lastentuotteiden tai pääasiallisesti alle 18-vuotiaita kiinnostavien tuotteiden (makeiset, sarjakuvat yms.) välittömään läheisyyteen (harkinnassa tulee huomioida myyntipaikan koko).
- yksittäisen tuotteen hintaa korostetaan jollain tavalla.
- tupakkalain alaisten tuotteiden nimet tai muut tunnukset ovat esillä muualla kuin vähittäismyyntipakkauksissa.
- myyntipaikassa käytetään ilmoituksia, joissa on mainonnallisia iskulauseita.
- vähittäismyyntipakkausten lakisääteiset terveystavaroitukset peitetään.
- terveystavaroitusten näkyvyyttä ostotilanteessa muuten vaikeutetaan.
- alaikäisten huomion kiinnittämiseksi käytetään näyttävää K-18 -merkintää.
- lakisääteinen myyntikieltoilmoitus on taka-alalla tai sen teksti on muita opasteita tai K-18 -merkintää pienemmällä kirjaimella.

Edellä olevat esimerkit perustuvat Valviran tupakkalainsäädännön nojalla tekemiin ratkaisuihin.

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntipisteessä on oltava myynnin ikärajoista kertova ilmoitus, joka on asiakkaiden hyvin havaittavissa (tupakkalain 53 §). Myyntikieltoilmoitus sijoitetaan kuhunkin tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyntipisteeseen.

10. LIITTEET

Lomakkeeseen merkitään liitteiden lukumäärä yhteensä. Liitteenä on oltava vähintään myyntipaikkakohtainen omavalvontasuunnitelma.

Omavalvontasuunnitelma

Lomakkeeseen on liitettävä erillisenä asiakirjana hakijan/ilmoituksen tekijän laatima hyväksyttävä omavalvontasuunnitelma, joka täyttää sosiaali- ja terveysministeriön tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden vähittäismyynnistä antaman asetuksen (593/2016) vaatimukset. Mikäli elinkeinonharjoittaja täyttää sähköisen lomakkeen, siihen on liitettävä omavalvontasuunnitelma tiedostona. Valvira on laatinut elinkeinonharjoittajille omavalvontasuunnitelmaa koskevan oppaan, jonka liitteenä on valmis omavalvontasuunnitelmamalli. Tämän omavalvontasuunnitelmamallin voi täyttää sähköisesti ja tallentaa tietokoneelle, josta sen voi liittää tiedostona sähköiseen lupahakemukseen. Opas löytyy kokonaisuudessaan Valviran verkkosivustolta (www.valvira.fi) ja yrityssuomi.fi –portaalista.

Myyntipaikan pohjapiirros

Lomakkeeseen on liitettävä myyntipaikan pohjapiirros ainoastaan niiden myyntipaikkojen osalta, joissa myyntipisteet eivät sijaitse kassojen tai info- tai palvelupisteiden välittömässä läheisyydessä. Pohjapiirrokselta on käytävä ilmi, että tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyjä voi jatkuvasti valvoa ostotilannetta (katso ohjeiden kohta 8). Mikäli käytetään sähköistä lomaketta, pohjapiirroksen voi liittää lomakkeeseen tiedostona. Muussa tapauksessa pohjapiirros on lähetettävä erikseen (sähkö)postitse lupaa/ilmoitusta käsittelevälle viranomaiselle.

Muut liitteet

Lomakkeeseen voi liittää muita liitteitä, esimerkiksi tupakkatuotteiden sijainnin havainnollistamiseksi otetun valokuvan tupakkatuotteiden myyntipisteestä. Myös asiamiehen valtakirja on liitettävä hakemukseen (katso poikkeukset ohjeiden kohdasta 2).

11. LISÄTIEDOT

Mikäli hakija/ilmoittaja haluaa ilmoittaa jotain, jolle ei löydy sopivaa kohtaa, tätä tilaa voi käyttää.

Lisätiedot -kentässä on annettava selvitys asiamiehen toimivallasta, mikäli lupaa haetaan tai ilmoitus tehdään sähköisellä lomakkeella eikä asiamiehen valtakirjaa ole liitetty sähköiseen lomakkeeseen (katso ohjeiden kohta 2).

12. HAKIJAN/ILMOITAJAN TAI ASIAMIEHEN ALLEKIRJOITUS

Allekirjoituksen tulee olla virallinen. Yhteisöjen (yhtiöt, osuuskunnat ja yhdistykset) ja säätiöiden puolesta nimen kirjoittamiseen oikeutettujen henkilöiden nimet käyvät ilmi ao. rekistereistä.

Viranomaiselle saapunutta sähköistä lupahakemusta ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä (laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnasta (13/2003) 9 §:n 2 momentti).